

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés felfüggésére pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezések 's névváltoztatások; magy. tud. társaság; Pytker-képtár; gazdasági egyesület; Összeállítások a hon legközelebb teendői körül IX. (vége) Fáy Andrásról; horvát tartománygyűlés; pestnegyei közgyűlés; bíróválasztás Jászberényben; városi tanács Zala-Eger-szeg; Széchenyi fogadtatása Fiumében; budapesti napló. Gallicia (Kérelmezés robot-eltörles és kölcsön végett.) Spanyolország. (Kortés-összeállítás; kivándorlások; d. Enrique és a tengerész-miniszter; ezüstpénzeli üzérkedés; új zavar Valenciában.) Anglia. (Gabnatörvények viszonyai; O'Connell indítványa a növekedő éhség ellen; legegyszerűbb terv az atlantikai a' esendes óceánál összeköttetésére.) Franciaország. (Vasútállatok; keresked. kimutatások; Banni fölfedezése; Abdetkader újabb terve.) Eleghirek. Ertesítő; dunavizálás; pénzkelet; gabonaár.

Magyar- és Erdélyország.

Ó. cs. kir. Főlsége Antal Jánost Erdélyben a' helv. hitvallásnak superintendensét, kir. tanácsos: ezim-mel díjmentesen díszesíteni, Mirsin szky Ignác orvos-tanár vezetéknévénél. Malna y'-ra; Slovik János ügyvédnek pedig, Szónok y'-ra 's nem Szolnok y'-ra változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

A' nm. magy. kir. udv. Kincstár Erdy János pesti kir. sőhivatali gyakornokot makói kir. sőpajtaórré nevezte ki.

Magyar tudós társaság közlése. A' magyar tudós társaság tek. Pest vármegye nagyobb terében november 23-án 1845. délelőtt 10 órakor tatra 14dik közlést, mellyen minden rendbeli hazafiai tisztelettel és indulattal lát. Magyar köntösben megjelenőnek a' terem áll nyitva, másoknak a' karzat, hol aszszonyaságok számára külön hely leszen.

Hivatalosan értesítettünk, hogy a' nemzeti Museum-ban levő Pytker-képtár eddigi helyéről ezélszerűbb és díszesebbre átvitele miatt mintegy jövő 1846ki újévig zárva marad 's azután új helyén közszemléül ismét fel fog nyitni.

A' magyar gazdasági Egyesület f. é. nov. 10én tartott közgyűlésén fájdalmasan értesülvén az egyesületi pénztárnok által kimutatott tartozásokból, számos hazánkainak önként kötelezett járulékaik, részvények és kamataik fizetésében tanusított 's épen nem dícséretre több évi hátramaradtáról, szomorú kötelezettségnek tartja az illetőket ezennel a' tartozások mielőbbi kielégítésére sürgetőleg annál is inkább nyilvánosan felszólítani, minthogy többrendbeli, elnökileg intézett, személyes felszólításnak ohajtott sikerélt nem tapasztalá. Midőn tehát a' fizetésekben rendet, időt 's kötelezést nem tartó némely hazánkainhoz e' nyilvános felhívást még egyszer intézni kénytelenítettünk, habár önmaguk a' tartozó urak által törvényes eljárásra fel vagyunk is hatalmazva, még mindig azon reményről vagyunk áthatva, miszerint minden jóra való polgártársunk törekedni fog tartozása lerovása által becsületszavának 's aláírásának hitelet és szentségét fentartani 's mind magát nyilvános megpirításról, mind az Egyesületet olly zavartól megkímélni, mellybe annak ügyeit az aláírt kötelezettségek meg nem tartása hozhatná, miután az Egyesület koronkinti vállalát mindig a' kötelezett aláírásából reménylhető jóvedelemhez alkalmazá. Hihetőleg felelőkönyvség vagy alkalomhiány volt a' nemzetének legtöbb 's legnagyobb oka; 's midőn az elsőt ezennel elhárítani reményljük, kérjük egyszeresmind illető tiszelt tagtársainkat tartozásaikat postauton beküldésére akár az Egyesület titoknoki hivatalához (gr. Károlyi ház, álló ut), akár a' pénztárnokhoz Kossalko János urhoz (bálvány-utca, Ürményi ház) utasítván a' pénzt. Legvégűs határnapul f. é. december 31dike tüzetett ki; minélelőbb, annál szivesebben veendjük. Pesten november 13-án 1845. élnöki meghagyásból Török János egyesületi titoknok.

Összeállítások a' hon legközelebb teendői körül IX. Ezeknek kívül hátra vannak még, a' köznép erkölse. jelleme kiképzésének alapkövei. Én egy nemzet köznépe jellemében különösen két fő erényt tiszteltek 's tartok alapnak, úgy mint a' szorgalmat és azon kegyelet-ápolást, melly béke-hajlamból, de nem servilisusból ered. Ezeket, bár mit mondjunk, kedély-képezés által leghatalmasabban a' kisdedovások fejtik ki, akként rendezve és állapotunkhoz úgy alkalmazva, miként rendeztetniök, alkalmaztatniök kell. Különösen ne legyenek azok kényeztetők és sorsbul-kivevők; melly utóbbi egyik hiánya nálunk a' vakok és némák intézeteinek.

Én a' kisdedovást még most inkább buzditás mint erőtetés, inkább magány-birtokosak és helységek mint ország ereje által ohajtanám terjesztetni olly formán, hogy a' hol erő engedi, különálló kisdedovó intézetek állítsanak fel; hol pedig erő nincs, falusi iskolákkal köttessék össze a' kisdedovás. Arról különben is gondoskodni fognának a' praeparan-

diák, hogy az iskola-tanítók jártasak legyenek a' kisdedovásban. Az ország hozzájárulása még most csak némi segélyadásban határozhatóknak, előleg szabván meg a' mennyiség, mi a' kisdedovást felállítani ohajtó helységeknek, népességök 's erejükhöz képest, segélyül nyújtandó lenne.

Továbbá figyelmet kívánnék fordítani azon folyóink állandóbb korlátoztatására, mellyek sok vidéken csaknem évenként kártékonykodnak 's az év áldását precariumokká teszik. Ugyanis kárt távoztatni 's megtartani a' birtokban levőt, elsőbb dolog, mint új szereményt tenni. Most egyes megyék rendszeretlenül 's elégtelenül küzdenek az elemmel, 's örök surlódásban vannak egymással, részletes és helyszokott okavodásaik miatt, mellyek által kölcsönösen károsítgatják egymást. Így Pest megye Tolnával és Bácscsal, Békés Biharral és Araddal 'sat. Pest megyében, bizonyos adatból tudom, a' solti járás csak maga egy év alatt 800 ezer f. kárt vallott a' Duna kiöntései miatt. Van év, mellyben ezen egy járás a' megye egész disponibilis kézmunka erejét elnyeli.

Megkezdett, vagy felsikerülési intézetink kiegészítése szinte első teendőinkhez tartozik; mert siker és eredmény nélkül mintegy elveszni hagyni a' már tett áldozatokat, csakugyan fonák gazdaság fogna lenni. Illyenek lennének a' Ludoviceum, nemzeti Muzeum, nemzeti színház, magyar Akademia 's a' t. Ezek majd mindegyikének népszerűsége több, mint fájdalom, a' legutolsóinak. Azonban nem volna nehéz kimutatnom: miként a' némi népszerűtlenségnek főokai nem magában a' magyar akademiában, vagy mint némelyek ámitgatni szeretnek, annak sinecure-ségében alapszanak. Annyi bizonyos, hogy a' magyar akademia, mellyért annyit és olly hosszasan küzdött a' nemzet, még husz év után is, magára hagyatva, olly állapotban teng, mellyben feladatának teljesen meg nem felelhet. Egyesek nagylelkű hazafisága alapítá meg azt, a' nemzet pedig, hogy még is tegyen valamit — inartuláltattal! És kérdem: kellő szempontból van-e tekintve ezen elhanyagolás? a' nemzetiségnek hazánk legfőbb kincsének, fő eszköze a' nyelv 's ennek művelése az akademiának fő feladata. És szabad-e felednünk, hogy egy nemzet inkább éliteratúrájában, jelen-és utókor előtt, mint egyében bármiben? Szabad-e felednünk azt, hogy a' magyar nemzet csak egy maroknyi nép, idegen elemektől övedvezve; minélfogva annak literatúrája magát ön erejétől, vagy azon eszközök által, mikkel magokat más népesebb, vagyonosabb, egyesültebb európai népek literatúrája fentarthatják, országos pártfogás és áldozatok nélkül, fentartani nem képes? És lehetünk-e igaztalanok megtagadni a' magyar akademiától, többek közt azon érdemet, hogy a' nemzeti nyelvet bábeli chaosából kifejtteni segítette 's képes vala a' Felső azon kegyes leiratának megérkezésre, mellyben iskoláinknál, némely tudományokra nézve, a' nemzeti nyelv, már ez évben használtatni rendeltetik, minden kitűzött tudomány körében, menyire azt eddigi tudományos haladásunk engedi, kész műszóttárral állni elő? Illyek-e addig követelnünk, míg nem nyújtottunk semmit?

A' magyar nemzeti színház — ohajtanám: ne vesztenék ezt szem elől sem színészi személyzetünk, sem színházi közönségünk soha — legfontosabb szerepet játszik, alkalmasint a' világ minden színházai között. Egyik tényezője az fő kincsünknek, nemzetiségünknek, mi nekünk politikai levegőnk. 'S nem mutatkozott-e hatályosnak már eddig is működése a' hon azon közép anyavárosában, mellynek honra nézve, minden tekintetben, fontos jövődjé van? Ezt tehát szinte felsínylésben hagyunk nem szabad. Mindenek felett, kellő ellátással, c o n s e r v a t o r i u m 's n y u g p é n z, ennek mellőzhetlen kellekei és — j o b b h e l y. E' mellett a' mostani sem leendő fölösleges.

Széchenyi gróf, egyik pontjában tervezetének, kormányunk irányábani tartozásunk lefizetését sürgeti. Nem vagyok ellene, mert szent igazság: hogy adós fizess; de még is egy kis számvetést nem tartanék fölöslegesnek. Az 1787 óta fizetett, felemelt só

ár tizenegy krja, továbbá a' nemzeti testőrző sereget illető alapítvány, az 1816b. nyert francia kárpótlásnak honunkat illető része és kamrai jószágok eladásából befolyt pénzek 'sat. minden esetre számba menendők.

Mi a' vakok és siketnémák intézetét illeti, azokat pártolni köteles minden emberbarát; de ezeket, megvallom, inkább a' charitativumok sorába tartozóknak vélem. Kormányunk alatt nem lehet panasz a' charitativumokra nézve; 's vagyonos főpapságunk és olygarchiánk között szegyennek tartanám: a' könyörület tárgyait is országos köztelherviselésre bocsátani.

Mi egy új országháznak Pesten leendő építettését illeti: noha ebben az ország némi morális garantiát lát, mindazáltal törvény előleges garantiája nélkül, mit én szinte országos ajánlat mellé köteendő feltételképen vélek kivivandónak, nem hiszem, hogy nyeregnénk egyebet, mint azt, hogy egy két szer-tartásos, például: koronázási diéta, Pestre tétetendik által, de a' lényegesek továbbra is Pozsonyban maradnak. Azonban országos levéltár, országos tisztségek letelepítése, országos küldöttségek és számos üdves egyet ülései, sőt maga az ország tekintélye is, nem épen tesznek fölöslegessé, haza szívében egy országházat. Ohajtanám, hogy különösen diétai ifjuságunk ne feledné azt, hogy a' hon érdeke Pestre kívánja le a' diétát. — A' statistikai adatok gyűjtése iránti intézkedés is szükséges és pártolandó.

Átfutván a' mondottakat, a' mirefordításra nézve, ezek fognának lenni eszmém:

1) Külön szakítandó 's kezelendő tartaléktöke, mintegy 5 millió.

2) Urbéri váltások előlegezésére szinte 5 — 10 milliót ohajtanék rendeltetni.

3) A' hitelintézetet legalább tíz millióval kívánnám ellátatni, hogy első szükségünkben inkább olcsóbb készpénzzel, mint hitellevelekkel munkálkodhassék.

4) a' többi pénzüszszeg, idő 's erő rendszeres felosztása szerint, országos befektetésekre fordítatnék, mintegy ezekre: gazdasági és műipari bizottságokra, legalább egy egy millió ellátással; belkereskedésre, annak legszükségesebb közlekedési eszközeivel külkereskedésre, annak különösen tenger-felé szolgáló vonalával, Ludovicea-ut megváltásával és fimei kikötő rendezésével; Badapantának megvédésére, néhány reáltanodának, praeparandiának, nőnevelőnek képező intézetnek felállításaira, kisdedovások fölségállítására, 's megkezdett, de félalapis-ban maradt intézeteink, munkálataink kellő befejezésére, folyók szabályoztatására, országházra 'sat.

Ha mindezekre, mik közöla' legköltögséesebb közlekedési eszközök magány-vállalkozás útján létesíthetnének, csak törlesztéses kamatbiztosítást igényelnének, mintegy 40 — 50 milliónyi nagyszerű kölcsönt venne fel az ország 35 — 36 évi törlesztésére, teljesen meg lennék győződve a' felől, hogy ezen egyetlen nagyszerű nemzeti működés, ezélszerűleg vive ki, képes leendne mindanyagi, mind szellemi, mind alkotvanyi haladásunk gépét egyszerre kellőleg felkészíteni 's olly ezélszerű forgásba hozni, hogy azontul mind törvényhozás, mind idő és lelkeség kifejtései gátlanul meghozandhatnák azt, mi nemzetünk felvirulhatására még hiányzani fogna. Kisebb öszszeggel a' fentebbinél alig fognók beérni; miután fátumunk az, hogy legfontosabb közlekedési eszközeink, mint például Károlyvárostól Fiuméig 's némely folyóink szabályoztatásai igen sokba kerülnek.

Azonban különösen a' legközelebb mult országgyűlésnek pénzügy körüli munkálata és vitái mindenkit meggyőzhettek a' felől, hogy honunk jelen állása, egy nagyszerű kölcsönre, sőt minden más bármiközteherviselésre és anyagi intézkedésre nézve, ha nem épen mulhatlan föltételül is, de bizonyosan szükséges előzvényül vagy járulékul megkivánna még némely törvényhozási intézkedéseket illyenek lennének:

1) Az ősiség eltörlése. Csaknem mulhatlan föltéte levén ez a' fekvő birtokok hitelének, arányos becsének, nemzeti okszerű gazdálkodha-

tásnak, telekkönyvnek 's fekvő birtokok ingókká-tételének; miután az ósiség fenmaradásában tulajdonképen még a fölperes sem nyer; mert legtöbbnyire hosszas fölemesztő 's költséges perrel jut keze ügyében nem fekvő jószághoz; holott tán kevesebbel szerezhette keze ügyében fekvőt; miután hitel ügyei-vel munkáló legüdvösebb intézetek, az ósiség zátonyán akadoznak fen; miután már a' mult országgyűlésnek pénzügyi és hitelintézeti munkálatai is bizonyítják; miként önmaga a' nemzet is alig képes magát kellőleg körülszanczolni ovatosságokkal, saját fiainak ósiségeik ellen — megvallom, egykissé többet vártam a' diétától az ósiség eltörlésére nézve, mint egyik táblájának elv-kimondását. Legalább egy szakértő választvány előkészíthető vala jövő diétára ter- vé az ósiség eltörlésének — mi egyszerre teljes általánosságban alig fog létesülhetni — fokozatit, módjait, határ-időszabásait, fiscus örökösének ki- egyenlítéseit, és az ósiség-eltörlésnek törvényköny- vünkkel összeillesztéseit; minthogy illy bonyolító és meszsze szétágazó munkát nem nagyobb testü- leti kidolgozásra való.

2) A' c z é h e k e l t ö r l é s e. Vannak, kik el- fogultságból vagy egyoldalúságból ha nem pártol- já is, de mentőji a' czéheknek. Egyetemesen a' hazá- ra nézve, ugymond, mindegy akár egy akár több osztálynak, akár ennek akár amannak kezei közt fo- rogjon a' nemzeti gazdagság, mert hon határain be- lül mindenkor csak a' hon gazdagsága marad az. De minden oldalról megfontolva a' dolgot úgy fogjuk ta- lálni, hogy ha illy aránytalanság mellett mozog is egy időig nyomorúan a' nemzeti szorgalom gépe, végre csakugyan akként jár, miként emberi test, mellynek minden nedvei csak egy tagra tolnak 's azt elfufasztják, míg a' többit kiszáradás sorvasztja el 's az aránytalan nedvkeringés az egész testet el- öli. Már hogy a' czéhek zárt testületei a' nedvkerin- ges ezen aránytalanságot igen elősegítik, tagadni nem lehet. Olly országokban, miknek világi keres- kedések van, könnyen kiegyenlíti ezen aránytalan- ság magát, miután ezekben a' műipar és kereskede- lem olly bő beárasztásokat eszközölnék, hogy min- denkinek jut azokból; noha Angliában és Hollandiá- ban is szükségesnek tartatott a' földtermesztés vé- delmére gabnatörvényt, ezen, magánál a' nyavalyá- nál veszélyesb gyógyszer állítai fel. De hazánkban, mellynek termesztés a' fő ereje, 's mellynek geogra- phiai helyzete világi kereskedelemre nem legalkalmas, sőt ennek még első elemeivel sem bír, másként áll a' dolog. Hazánk műipari, védegyeleti, gyáralapítói e- gyeseletek, közlekedési eszközök és fogyasztóbb piacok felállítása által kívánja serkenteni műiparát, 's ez helyén van, különösen külföld ellenében; sőt a' mennyiben műipar és kereskedelem virágzása éb- resztőleg hat a' termesztésre vissza, belföld irá- nyában is. Ám de még ezen serkentések és segélyek által a' honi műipar mintegy versenytelenül fog ál- lani, 's árúinak fogyasztása végtelenül növekszik, a' honi földtermesztés alig nyerend fogyasztásban va- lamit, sőt problematicum: ha még sokáig nem vesz- tendé, miután a' külföld versenyzését nagy részben elveszti? Már most álljanak még fen ezentul is a' földtermesztés ellenében, mellynek zárt testületeket, czéheket alkotni teljes lehetetlen, a' műipari kiváltsá- gos czéhek, mik, elzárva minden honi műipari sza- bad versenyzést, miután a' külföld versenyzését el- zárta maga a' hon, saját árúknak önmagok szabnak árt 's büntetik az árszabáson alul árulót, 's önmagok bírják saját árúik minőségének is; azon czéhek, mik üléseikben, számba vevén minden legkisebb ese- ményt, körülményt, kedvezést és mostohaságot, hús- nak sónak csak egy krral szökken árat is akként in- tézik árúik árszabását, hogy csak gondolatlan fényü- zés vagy egyedi tévesztés gátohatja őket meg a' néhány év alatti meggazdagulásban — mi leend az eredmény? Az, hogy a' földtermesztés tán még dol- gozó kezeket is vesztvén el a' gyárakban most sem elégséges mivelő kezeiből, 's fogyasztásban sem nyervén még egyhamar visszapótlást, azonban szin- te alkotványi hiba miatt hitele csekélyebb 's birtoka kevésbé ingóvá-tehető lévén, nem fog bírhatni el- lensúlylyal a' műipar czéhei ellenében, csak tengeni fog virágzás helyett 's alig fogja kikeríthetni élel- mén felül azon pénzösszeget is, mit évenként háza szükségére a' műiparnak elfizet. 'S olly közönyös dolognak tekintsük-e akár hongazdasági akár alkot- ványi tekintetben, ugyszólván három néposztálynak, melly termesztő, érdekét? — Én igen méltányosnak tartom gyakorlati téren azt, hogy az iparüző polgár

vagyonosodjék, mert ő szorgalmas, értelmes 's ke- vésebbé fényüző 's ez úgy is leend világ végeig; de mintegy alkotványilag feléje szivárogtatni minden nedvet, 's a' többi tagot elszárazítani, nem tartom sem igazságosnak, sem üdvösnek.

És ne mondja senki, hogy a' társulati tér sza- bad, 's ki gátohatja a' műiparosok egyesületeit? — Senki; de egyesület és kiváltságos zárt testület, 's mintegy concurrentia nélküli egyedáraság két kü- lönböző dolog. Lehetséges-e gyakorlati téren a' kel- lő ellensúlytartás és ellenőrség czéhek ellenében, ha tudniillik náluk csak a' visszaéléseket kívánók korlátozni? Ne ámítsuk magunkat 's valljuk meg, hogy a' czéhek eltörlése magának a' műiparnak fel- virágoztatására is szükséges; az egyetemes és álta- lános jótéteményezés arányosítására nézve pedig éppen mulhatlan föltétele védrendszerünknek; vall- juk meg, hogy újabb időkben egyedül azért legyez- gettük azon czéheket, mikről már egész mivelé Eu- rópa lemondott, hogy — használni kívántuk célaink- hoz őket.

3) Mindaddig nem fognak eredményesek le- hetni diétáink, míg Felső hozzájárultával biztosító törvény nem alkotatik arra, hogy minden diétán mulhatlanul és idejében kiadatandak a' fels. leira- tok, akár helybenhagyók, akár megtagadók, akár módosítók, akár elhalasztók legyenek azok, hogy a' RR. a' szükséges időből ki ne szoruljanak. És ha lé- tesíthető lenne, alig bírhatnék hazám alkotmányának nagyobb jótéteményt kérni az ég urától, mint a' nor- végiai alkotvány azon jótékonyágát, miszerint, mit egymás után három diéta törvénybe iktattatni sürget, az töle harmadszor meg ne tagadtathatnék. — A' fel- sö táblától több köz-kor- és haladási szellemet ki- vánunk 's valahárai meggyőződést a' felől, hogy a' feudalismus kora már csakugyan lejárt. Az alsó tábla, ohajtanám szilárdságban, össze- és kitartásban pó- tolna ki azon heves tulbuzgóságot, mellyel most olly- kor taccitlanul ostromol. Ezen tulbuzgóságban mi a' magyarok gyakorta szerencsétlen fuvolások va- gyunk. Midőn legszembetűnyűk mellett buzgunk is, gyakran vezéreink azokban olly előre hordozzák a' zászlót, hogy a' sereg dereka nem bír utánok nyom- lalni 's végre is csak néhány áll a' csatarendben! Il- lyenkor az ügy, hatás és ellenhatás, nyereség és vesz- tés közt libog, könnyen személyhez szegődik vagy köttetik, 's nehezebben vagy csak nagyobb inge- rültséggel kerül derék eldöntő csatára a' dolog. Ál- talában diétán kívül és belül igen sajnosan érezhető nálunk az egyértés hiánya, sajnosabban mint más or- szágokban. Mert azon politikai közvélemények, mik más miveltebb országokban az egész nemzetet ki- hatnak, nálunk inkább még csak a' tudományos in- telligentia körében mozognak. 'S ha ebben több köz- falat nem állítunk is fel: mint a' haladási és maradási pártok categoriáit, milly kis töredékre olvadand a' szabadelvűek! Mit mondjunk, ha még ezek is újabb választó közfalakat állítgatnak fel magok közt, 's ha ezek közé ingerültségek is fészkelik be magokat? Honnan fogunk várhatni illy körülmények közt váll- vállhozi szorítkozást 's egyértő közre-munkálko- dást? Egybeolvadás a' honjelszava, 's ki ez ellen dol- gozik, csengő érc és pengő czimbalom annak min- den hazafisága!

A' vámrendszer, vagy egyezkedés vagy meg- váltás útján biztosítsassék. E' nélkül sem bel- sem külkereskedésünk fel nem virulhat. Ugy hiszem, miután ő felsége már 1802ben megígérte, hogy a' vám- és harminczad-rendszert újabb pertractatióba véteti, az 1826diki országos küldöttséghez pedig e' végett két egyedet ki is küldött; miután az utóbbi diétáknak e' részben újabb ígéreket tett, sőt a' ke- reskedés emelését propositióji közé is iktatta: e' tárgy tovább nem fog haladhatni.

5) Diéta coordinatiójáig sikeretlen erőködés fogna lenni közelebről határozni meg a' két táblá- nak egymáshoz viszonyát; sőt erősen hiszem, hogy teljes határvonalal ez akkor sem leend elintézhe- tő, mint nem vala Európában sehoh. Azonban a' felső tábla teljes kiegészítetése csakugyan szoros köte- lezettséssel 's ellenőrséggel eszközölthetnének a' diéta teljes elrendeztetéséig is; mert erre már sanc- tiós törvényeink vannak. 'S ez is nagy nyereség fog- na lenni a' diéták eredményire nézve, ha független magnásaink teljes számmal ülnének össze a' digni- tariusokkal, kiknek mintegy rendszeres színök az antioppositióé. 1498: 1, 1518: 28, 1635: 79; de leg- határozottabban 1662: 53 büntettetni rendelék azon magnásokat, kik regálisokkal hivatván meg, a' dié-

tán meg nem jelennek, vagy azt engedelem nélkül el- hagyják. Mint most áll a' dolog, magnásaink köve- telik ugyan a' regálisok általi meghívást, sőt en- nek elmulasztásából szívesen alkottatnak sérelmet, de alig jelenik meg néhány a' diéta elejére 's leg több- nyire ez is odahagyja azt, mihelyt az ujdonságon át- esik, vagy kénye 's kiürült erszénye sürgeti. Azon- ban valljuk meg, hogy 1844: 11d. törvényczikknek 14ik szakasza e' tekintetben kissé ovatosság nélkül hozatott 's az orvoslás nélkül egygyel több gát le- end a' független magnások megjelenésére nézve, miután a' törvényhozó testnek minden más tagjai nap- díjt és szállásbért huznak, egyedül amazok nem.

Ime honfitársak, befejezém jó akaratúval össze- állításimat, 's most a' ti jóakarotokon van a' sor. Nem azt kívánom ezen értetni, hogy legyetek szívesek gyöngének, hiányosnak 's tán itt ott tévesztettek is nem találni munkámat; hanem azt, hogy elolvassán soraimat, ne azon járjon, némelly elbizott publicistá- ink modora szerint, eszettek, miként lehetne jámbor összeállításimnak egy könnyű végítéletcskével egyszerre nyakát szegni? hanem azon: mondottam-e valami jót és elfogadhatót? 's ha igen, ezt szívbe, számba jóakaratosan elfogadjátok, hozzáadván többet és jobbat, mint én adni bírtam. Mert honrul van szó, honfitársak, nem rólam!

Álmunk, tisztelt szeretett honfiak, hosszabb vala Epimenides álmánál; olly hosszú legyen-e éb- redésünk, olly álmokóros-e sietésünk? 's örökre csak arra legyünk-e kárhóztatva, hogy Európa sze- kereinek porában ügessünk a' nélkül, hogy azokat utólrétegnék? arra-é, hogy örökké csak utalványoz- zunk mult, és alamizsnálkodjunk jövő nagyságunk- ra; de a' jelennek tevési drága perceit elszalasz- szuk? Magyarok istenének ritka türelmét fársz- szuk-e még továbbra is, ki századokig kegyes vala virasztani felettünk, míg mi szunnyadánk? Vagy az eseményeket fejtő, de egyszersmind gyakran alá- döntő időtől várjuk-e a' megváltó messiást? Igaz, profétánk már rég hirdetik őt; de ő késik, mert nem hívogatjuk lelkesen, és kar-eresztett henyé várá- sunkban késünk megkezdeni — csak a' kezdetet is!

Vala ugyan különösen 1790 óta erőködés és hősködés elég mindenfelé, csak arra nem, merre kel- lett volna. Hegyi patak valánk, nagy mederben cse- kély vízzel. Erősen esőgénk, tavaszszal kiáradánk, nyárban kiapadánk, tében befagyánk; de semmi idő- ben gyári gépet vagy malmot nem hajtánk! Ostrom- lottunk óriási dolgokat, törpék fegyverével akartunk egyszerre sokat és nagyot, fölözgettük egymást a' nagyszerű elvekben, tervekben; hegyeket laposra gyúrni le 's völgyeket hegyekké alakítani készültünk és szinte felhőkön felül tűzögettük ki szabadelvűsé- günk lobogóit; és maradt hon és minden a' régi vesz- teglésben! Mert, valljuk meg, jámbor honfiak, szívvel gondolkozánk és észszel érezünk a' hon dolgaiban, 's az akarat habozott a' felcsért szerepük között! Hősködénk szájjal, de kézzel — zsebünkhöz nyúlni feledünk!

Kiváltságink nimbusát féltjük-e olly igen? Nem tenni, — mert nem tehetünk-e, a' valódi szabadság? vagy tenni, mert tehetünk, honért és minmagunkért? 's kifejlészthetni minden erőnkkel, mik embernek és nemzetnek méltóságát és boldogságát alkotják? Mi jelenleg kiváltságos szűz vállaink mellett is minden jöhlétünk? Nem szegény-e a' magyar aristokratia minden nemfizetése mellett is? 'S miben áll nemzeté- nek boldogsága, dicsősége is? Ezekből: nem ismér- tetni kün, feloszlatni benn akarni, de nem bírni, apró- ságokban nagyoskodni 's nagyokban törpéskedni, szomjan epedni a' teljesülés pohara után, — és távul esni attól! — Irigyelhető-e ezen állapot? Dicsékehtik- e sorsával azon kiálló csontu paripa, melly sovány kiaszott legelőre kicsapva szabadon és nyüg nélkül kalandoz ugyan rajta, mert nyüg nélkül sem bír tá- vozni őrszem elől; de éhség és szomjuság elsanyará- sai miatt magát is alig vonszolja 's kénytelen zsák- mányul esni az első felfogónak?!

Szívet melegez ide honfiak, 's eszet hideget és fontolót! Az az örök szomj, epedés, lihegés jobb után, örök habozás tevésnek akarása és nemakarása közt, nagy czélokna kis eszközökkel kergetése, de utól nem érése, 's e' miatt folytonos csüggség lét és ten- gés között — olly nemzet-életi kinok, millyeket az el- més mythos csak orcusikínokul festett volt! Illy állapot egy nagy nemzethez méltatlan, illelten! az valódi hal- doklás! Itt az idő, hogy nemzethez illő nagyszerű- séggel víjuk ki önbecsülésünket, 's más nemzetekét és megnyugtassuk a' hazát. Győzdjünk meg a' fe-

löl, hogy nemzeti szabadság és jólét csak az egész nemzeti test épségében és önértelji érzetében alapulhat 's e' győződésből hajoljon az akarat áldozatokra, míg idő, körülmények és nemtörek kedveznek; nehogy csak vérszes villámok fényénél későn eszméljünk azon ösvényre, mit jókor követnünk kellett volna. Fáy András.

Horvátországi tartománygyűlés folytat.

A' törvények szétküldését tárgyzó határozat után felolvastattott a' 3ik pont, melyben a' választvány javasolja mind a' Helytartótanácsnál, mind pedig az udvari kancelláriánál egy a' többtől elkülöníteti osztály felállítását horvát, szlapon és idővel a' dalmát tartományokra nézve. Felolvasás után azonnal Varasd megye követe emelt szót — megyéjének és szónok szerint tán az egész hazának azon legélénkebb kívánatát jelente ki, mikép a' horvát szlapon helytartótanács, azaz Consilium állíttassék vissza. Ezen kérdést a' tartományok törvényhatósági olly részvétel vitatták, hogy kis idő alatt Varasd, Kőrös, Pozsega és Zágráb megyék 's több más hatóság annak visszaállítását mint e' tartományok nemzeti-ségének 's municipalitásának egyedüli mentőszert sürgeték; e' kérdés még is, nem tudni mi okból, a' választvány figyelmét annyira kikerülte, hogy ez az ealított főkörmányszékekénél csupán egy osztályt javasolt ezen tartományok számára. Szónokoknak ugymond szigorú utasítása van a' horvát szlapon helytartótanács visszaállítását indítványozni 's ez indítvány kellő felvilágosítására némely szükséges kelleket elsorolni; ezek közt mindenek előtt a' könyvvizsgálót hozta fel, állítván, mikép a' magyar sajtó sokkal szabadabban mozog mint az illyr, minthogy a' magyar sajtó sok olly cikket és könyveket közöl, melyeket e' tartományokban tilalom szava sujtott. Tapasztalás tanusítja, mond szónok, mikép a' horvát és szlapon nemzet tendenciájáról, sőt hivatalos határozatról is a' magyar lapok hibásan értesítettvén egyoldalú közleményeket juttatnak olvasók körébe; de ezen hibás közleményeket az illyr sajtó ki nem igazíthatja, sőt ha valamely külföldi lapban jelenik is meg védelmező cikkek, azt a' a' belföldiek be igtatni nem lehet. Innét történt, hogy Horvátország sok (?) jeles (?) írja a' censuraszigorúsága miatt részint lelépésre az irodalmi pályáról, részint megirt értekezéseinek Belgrádban a' nememes költéséggel kinyomtatására volt kénytelen szorulni. Ugyanezen magyar Helytartótanács M-s nagyrédmű szláv hazafit egyedül azért függeszté fel censori hivatalától, mivel nemzetétől elpartolni nemakart 's helyébe M-k neveztetett ki. Ezekre azonban, mond szónok, némelyek tán ellenvehetik, hogy mind ezen sérelem megszünt már ama' közelebbi rendelkezés által, hogy a' hivatalosított könyvvizsgáló Magyarországon hasonló állásba tétetett. — Szónok elisméri ugyan, hogy az elmondott bajokra nézve némi gondoskodás történt, de azért koránt sincsenek azok orvosolva, mert ki adhatja vissza azon — majd három évi időköz, mely a' horvát irodalomra nézve hasonló eljárással elveszett? ki pótolja azon hátramaradást, mit okozott, hogy S. a' híres hazafi (?) már ezelőtt három évvel készült munkáját ki nem nyomathatá? 'stb. Ugyanezen magyar helytartótanács rendelkezésére több munka is, mint például az Iskricé, mely jóllehet Zágrában nyomtatott — elkoboztaték. Még boszantóbb az, folytatá szónok, hogy a' zágrábi akademiához egyedül magyarok alkalmaztatnak tanítóknak; fájdalmasan jelenti szónok azt is, hogy a' köz tiszteletben álló hazafi K. A. a' kerületi iskolai főigazgató ságtól fölmenteték; legközelebb időben pedig a' magyar helytartó tanács a' grobniki téren emeltetni tervezett emlékoszlopot azon okból tiltá el, mert, a' magyar literátorok azt állítják: mikénte' téren a' tatárokoni diadalt nem a' horvát-szlapon- és dalmátok hanem a' magyarok vitták ki. Még számos illyen sérelmet sorolhatna fel szónok, ha az idő rövidsége engedné; megemlít né szónok amaz intézkedést, miszerint minden, ki e' tartományokban valamely tanítói székét elnyerni akar, magyarul tudni köteles; megemlít né szónok: hogy a' már 1836ban kért tudós társaság e' tartománybeli nemzeteknek ez időig sem adatott meg, holott vannak kevésbé művelt állású tartományok, melyek keblében illy társaságok léteznek; elmondá szónok, mikép a' Helytartó tanács keblében e' nemzetek, dacára annyi kérelemnek 's a' törvény világos akaratának, még mind eddig sincsenek megkivántató viszonyba helyezve;

igly például a' könyvvizsgálószéknél egy hivatalnok sincs, ki a' szláv nyelvet értené (ez nem igaz!) elmondá, mikép M. professor királyi rendelet ellenére folyvást Zágrában tartózkodik 's fiatal-ság-tanítással foglalkozik; sőt Zágráb-megye által ajánlva ezen megyében táblabírói czimmet díszesítették. Ezek 's ezekhez hasonlókélyen sértheték azon nemzetet, melyet Isten szabad önérteljjel álda meg 's isméri a' súlyt, melyet kardjával szerze a' magyar korona mellett harcolva, olly nemzetet, mely nem aggódva saját előnyeiről, mely saját tartománya és Magyarország közt nem ismérve határt annyi századon keresztül minden bajt a' magyarral testvéreleg megosztta, szerette a' közös hazát 's ellenségei ellen annyira védte, hogy nincsen csatahely a' magyar korona széles országában, hol a' magyarokkal nem vértettek egyszersmind a' horvát ösök is. Ezen időkre visszaemlékezve a' horvátok sajonnal látják, mikép a' köztük és a' magyarok közt fenálló kapcsolatok erőfőlében áll, mikép azon helyre, hol két századon keresztül annyi áldozattal barátság élt, most visszavonás és gyűlölség minden borzalmas következményivel férkezett. Mindaddig, míg a' mostani viszonyok fenmaradnak, míg igazságos kívánatunkat a' magyarok nem méltatandják, míg nemzetiségünk a' M. országai öszszeköttetésben semmi garantíát sem lel: mindaddig a' magyar érdekek e' tartományokban semmi sympathiát nem ébreszthetnek; mert mind az, mi a' magyarokra nézve üdvös és hasznos, ugyanaz káros és veszélyes a' horvátokra nézve (?) 's viszont mind az gyanus a' magyarok előtt, mi hasznoskóp mutatkozik a' horvátok iránt. Ki nem látja át, hogy e' helyzet sokáig nem tarthat; hogy azon változtatást tenni elkerülhetlen szükség; ezt tekintve szónok küldőinek fő gondja volt, olly eszközöket találni ki, melyeket életbe léptetve nemzetiségünknek szerencsés jövő biztosításék; valamint ezen három tartomány politikai állása mindinkább erősíttessék 's az újabb időben Horvát és Magyarország közt felbomlott viszony, mennyire lehet, ismét visszaállíttassék. Ezen eszközök legelsőbikének szónok küldője a' külön helytartótanácsot tartják, mire ezen tartományoknak annál nagyobb szükségök van, mivel most a' budai helytartótanácsnál már minden magyar nyelven vitetik; ezentul az udvari kancelláriától minden leirat magyar nyelven tétetik a' helytartótanácshoz 's innét latinra fordítva 's igly nem saját eredetiségökben küldetnek meg ezen tartományok hatóságának 'stb. Azért szónok a' választvány véleményét nem pártolhatja, hanem e' tartományokra nézve külön helytartótanácsot indítványoz. Elnökben védelmezé a' kormány eljárását a' censurára vonatkozólag. Kőrös megye követe pártolá Varasd indítványát, Szerém pedig ellenzé azt, mondván, mikép a' horvát helytartótanács ezen tartományok saját kérelmére csatoltatott a' magyar helytartótanács az 1791: 58. t. c. szerint; de a' választvány indítványát sem fogadhatja el, mivel a' két fő körmányszéknél ezen tartományok számára rendszeresítendő osztály azok beszerkezetének szabályoztatását föltételezi, mi pedig csak amúgy könnyeden nem mehet; hanem szónok megkérni javasolja ő felségét: hogy a' főn nevezett kormányhatóságoknál, ugy a' hétszemélyes táblánál horvát-szlapon egyedek is alkalmaztassanak. Pozsega város követe horvát helytartótanács mellett szavaz; K. I. illyr literátorak nem kell magyar helytartótanács, pártolja Varasd indítványát, B. gr. azért is pártolandónak hiszi Varasd indítványát, hogy igly a' hely. tan. fizetett évenkénti 17000 fr. ben marad az országban; Verőcze és Pozsega megyék, tehát Szlavonia egészen, nem akar külön helytartótanácsot. Pártolák azonban az első a' káptalanok, városok és kerületek követei, egyes magnások, kiknek véleményét elnökbán határozatkép is kimondá: hogy t. i. ő felsége felírásban kéressék meg Horvátország számára külön helytartótanács létesítése végett.

Pestmegyelvi évnegyedes közgyűlés folyt.

Megemlítendőnek véljük még azon körülményt, miszerint a' Bécsbe menendő küldöttség számára szerkesztett föliirat olvastakor a' conservatív rész nevében azon ohajtás emelkedék: engednék meg a' t. Rek, hogy a' jegyzőkönyvbe tétessék le annak nyoma, miként voltak a' vita tárgyát illetőleg más nézetek is, 's hogy a' teendő lépés leginkább az alapul fektetett oknál fogva — ezen rész által nem pártolható. Erre elnök ő msga megjegyzé, miszerint más ízben ő is kívánt hasonló a' RRtől saját igazolása tekintetéből, de kívánása nem teljesített; 's e' válasz,

— mint később kijelentve lön — egészen megnyugtatótá vala az illetőt, ki, mint mondá, szót sem fogott volna többé e' tárgyra nézve tenni, ha a' másik fél egyik vezértagja által illedelemsértő módon nem támadtatik meg. Ugyanis az ellenzéki vezértag gunyosan azt állítá, miszerint e' kívánat csak azért fejeztetett ki, mert K. I. bírór ur szeretné — miként ezt praedecessora is tevé — jegyzőkönyvileg némi nyomt hagyni e' terembeni küzdésnek, hogy annak idejében, ha majd előléptetésekor ajánlólevélre leendne szüksége, azt a' jegyzőkönyvből kiadathassa magának. A' bántott fél higgadtan válaszolá, hogy ő nem fogja ellenét a' gyanúsítások ezen terére követni, mert ugymond, nem akarok szándékosan azon hibába esni, mit másban mint botlást nem helyeselhetek. Egyébiránt ha szóló hasonló pénzzel akarna fizetni ellenének, ő sem lenne szükében csipős argumentumoknak. Megjegyzésre méltó, hogy a' viszszaforlás az ellenzékiek egyik legkitünőbbjéhez való intézve 's a' máskor nagyon is liberalis közönség által zajos éljenzéssel fogadtaték. Ennyi erő fekszik az igazságban! —

Azon papiszemélyt illetőleg, ki primás ő hgsge ellen vádiratot nyujta be a' megyéhez, a' budai egyházkerület közelebb tartott gyűléséből ovás nyujtaték be, melynek tartalma szerint vádló több tekintetben hibás, miként ezt az illetőnek éltéből fölhozott egyes esetek tanusítják. Vádló jelen levén ez alkalommal, kére az egybegyűlt RRket: adatnék ki neki ez ovástétel használás végett; e' kérelmeszokás szerint annyiban fog teljesített, mennyiben a' megyénél letett okiratokból a' feleknek hiteles másolatok mindenkor kiadtnak.

Hallottunk egy igen hosszú beszédet is, válogatott szavakkal előadva; sokáig kelle függőben maradni figyelmünknek: elvégre még is sikerült annyit kikövetkeztetnünk a' mondottakból, hogy a' hetelők eltörltetése igen szép dolog, de az előfogatok megszüntetése nem szép, vagy legalább nem kényelmes, sőt igen sok helyen az adózóra káros, 's csupán néhány utközi vállalkozót vagy vendégfogadást gazdagító; jó lenne tehát egész általánosságban visszaállítani ez utóbbiakat. A' nagyon hosszúságú előadásra igen röviden csak az jegyeztetett meg, miszerint e' tekintetben már régóta foly az alkudozás ns Pest megye's a' város közt; ennek kimenetele előtt azonban e' tárgyra nézve a' RRk semmiféle intézkedésbe nem bocsátkoznak.

Jászberény november 2kán. Tisztelt szerkesztő ur! Mióta a' szabad jászkerület közönségeinél a' megürült jegyzői hivatalok betöltettek; úgy látszik, mintha a' jászok az élők könyvéből kitoröltettek volna. Pedig dehogy — mi élünk, és mozgunk szintugy mint hazánk több jámbor lakosai, csak szerkesztő ur levelezője ugrott más kerékvágásba csikorgatni hátralevő napjainak választott politikáját. Én tehát, mint azon jeles egyedek egyike, kik egy bizonyos kis Socrates által a' jászfalusi tollnoki hivatal elviselesére alkalmatlanoknak itéltettek, mely halált hozó sententiára csak a' 13. 14. évfolyása alatt izadsággal szerzett penészes kutyabőrök ládánk fenekén szólalhattak meg és szégyenletökben e' szavak törtek ki belőlök: „Bizony bizony mondom: hogy a' mi tulajdonosaink a' jászok kerületek táblabírói hivatala elviselesére is képesek volnának már, ha az az üdvös coordinatio áldott lábcokkáját füves küszöbünkre tehetné. Én tehát, mint mondám, azon jeles egyedek egyike több fontolgatás után, és igly nemfontolatlan haladó — eltökélém magam e' lapok t. szerkesztőjénél felcsapni 's az annyira elhíresztelt szabad jász életet, — ha libatollal öszszeférczelt soraimnak lapja hasábjain helyet nyerhetek — egész eredeti miségében érdemes olvasóinak szemök elibe állítani.

A' több üdvös, de csak néma betűkbe öntött alkotványos jogaiért buzgó jász nép, mint vizár a' bérczről, toltul f. hó 1jén a' város ház terembe bíróválasztási joga gyakorlására, mit az isteni gondviselés e' dicső magyar kis nemzetség számára még életben megtartott. Kerületi kapitány ur, mint elnök, szokott velős beszédjében előadván, miért gyűltünk e' nemzeti ünnepélyre öszsze, elmondá tovább, hogyha valaki e' terhes hivatal-viselesre nem alkalmas, azért lehet becsületes ember és jó polgár; továbbá figyelmezteté e' népet a' terem falai közt szédelgő szent lelkek sugására 's mindenkinek szoros kötelességévé tevé tiszta lelki ismérétét a' kijelelendők iránt követni, kiket szavazási többséggel kívánt megválasztatni. Végre felolvastán a' kijelöltek neveit:

névszerint a főbírói hivatalra K. I. Sz. G. és H. G. tanácsosokat; második bírói hivatalra B. M. Á. I. és A. K. Az özszevgyult lakosok örömittasan ragadták meg K. I. és Á. I. nevét s egyhangulag éljenezték, de elnökünk szavához következetes akarván maradni, a rivalgókát rendre utasítván, szavazatszedő küldöttséget nevezett ki személyes elnökelete alatt Résztvett e' küldöttségben két választó polgáris, de egyike csupa jószándékból meg akarván lakos társait ajtónyitogatástól kimélni, kívül maradt 's a választani kívánókata' bizottság elibe eresztgeté. — Mintegy másfél óra mulva visszatért a' küldöttség a' redemtusokkal telt terembe 's elnök ur kijelenté: hogy Komáromy János fő, Ágoston Imre második bíróinak nevezetes szótöbbséggel választattak meg. Ezt nagy öröm 's éljenzések követték, mert K. I. ki e' terhes hivatal-viselésben egyedül a' honnak 's 20 ezer lakostárs boldogságának él — tegnapnegyedik évre választatott meg főbírónak. Mi csak azt kívánhatjuk, hogy lépteit szerencse kísérje.

Érintés nélkül nem hagyhatom még azon nagyszerű hydrát, melly ez alkalommal uté fel békés körünkben ismételten fejté, t. i. a' korteskedést 's ezzel közös kalap alatt járó étetés 's itatással megerősített lélekvasárlást, mit Sz. G. és H. G. in praxi — mert a' jász nép az eddig csak theoretice ismérte — akartak meghonosítani ez alkalommal; de szép reményök megesalá az érdemes újító urakat, mert olly eszközöket használtak céljelük elérésére, mellyek a' remélt siker bekövetkezése után is csak szűgyent hozhatlak volna fejükre. Sz. G. kortesei eléggé vakmerők voltak nádori főkapitányunk nevét és tiszta szándékát pártoltjak részire használni, miről ő nagysága aligha még most is tud valamit. Még ezzel sem elégteltek meg a' vitéz kolomposok, hanem szennyes szándékkal akarták bitorlani bizonyos egyed akaratját, ki nagy népszerűséget szerzett néhány évvel ezelőtt kerületünkben; de jelen a' állásánál fogva csak a' néma levegővel közölheté szándékát. Ez utóbbinak nevét is kezdették használni H. G. vezére is 's a' népet ámitva részökre hódítani. Megtudván, kiknek érdekében feküdt, e' mocskossággal párosult alattomos csábítást, igyekeztek jökor a' dolgon segíteni, minek eredménye csak az lett: hogy a' leöldösött vastag nyaku ürök 's három rőfös fris kolbászok, hogy magyarul szóljak, majd in facie loci' a' városház kapuja alatt jobban főlemesztettek mint Krisztus urunk nevezetes őt árpa kenyere; a' voxok pedig Komáromy János neve alá soroztatnak a' vig de éber philistaeusok által és így inter duos litigantes, mint megjövendőle uram batyám, ki nem itatott 's étetett — gaudebat. Így fejeztetvén be a' bíróválasztás, én is jelen soraimat berekesztem azon csekély, de öröndetes körülmény megemlésevel: hogy Sz. G. 's elvarátjai e' percztől fogva az újítás eskütt ellenségeivé váltak. Isten önnel.

Z a g y v a h á t i.

Zala-Egerszeg nov. 21-én. Nov. 4-ike nálunk nagy nap; mert bíró-és tanácsválasztás napja volt. Megtörtént kicsinyben minden, mi a' megyei tisztválasztásoknál történni szokott nagyban. Volt korteskedés hegyen és völgyön, pinczékben, és pinczéken kívül. Előestén megvolt az utczakoni szertejárás egy izmos varga-hordozta finom zászló alatt, volt nyikorgó zene, fürendítő éljen, e' közben egy pár főbezász, oldaldöngetés, házba-betörés, butortördelés, aztán a' mi fő volt, egész reggelig eszemiszom annyi, mennyia' tág gyomornak csak kellett. 'S az eredmény? mellékes az: hogy egy ó és egy új hivatalnok más világi polgárokká lettek, 's azo szoros értelmében agyon itták magokat; de ez semmi hisz ezek jó kedvükből mentek más világra, holott a' zalai intelligencia egy rendkívüli ösztetartásakor közel 12 erőszakosan küldettek oda. Valódi eredmény az: hogy a' német párt a' magyaron tökéletesen győzelmekedett 's a' tanácsosok sorából egy politicus csizmadia, egy geschäftelő szűcs és egy harmadik mestert kivetett, 's helyöket a' maga pártjából Ba plta, mi által az egész tanácsot németpártivá tette. Ótomul va kérdi tán valaki: hogy lehet Zalaegerszegen német párt? csak úgy: hogy a' kinek nincs szijas nadraga, vagy már öreg apja nem rágta az egerszegi levegőt, az nálunk mind német, ha különben született magyar; és így német párti a' most alakult tanács is, mellynek tagjai, ha nem is mindnyájan jól, de mégis beszélnek magyarul. — Mi bennünket illet: mi jóllehet a' nemes uraktól eltanult igenis nemtelen választási modort egyenesen kárhoztatjuk; mindazáltal a' nemesebb módon is kivandhatott eredményt: hogy

az érd. tanácsban olly kevés változás történt, csak szeretni tudjuk; — szeretjük pedig azért, mert az érd. tanács mult évi működése által eléggé bebizonyította: hogy tenni 's mindenben, a' mi szép és jó, haladni akar. Kívánjuk, hogy jól választott pályáján tovább is maradjon meg, azonban hogy több sikerrel működhessek rajta, az eddigénél nagyobb erélykifejtést ajánlunk neki; mert p. o. mit használt által látni, hogy a' szarvasmarhák csakugyan nincsenek illő helyükön a' tanácsház körül? mit használt onnan azokat eltíltani? ha erély hiánya miatt lassanként o'la jutunk, hol e' lapok 77. sz. történt megrovatás elő voltunk, pedig ugy é érd. tanács az a' kis megrovások csakugyan felbízogatt bennünket? Több erélyt tehát! E' nélkül félünk, hogy a' nemzeti tanoda szándékolt elrendezéséből egy nagy semmi fog lenni. Ugyanis e' napokban azon kellemes hír érinté füleinket, hogy az érd. tanács a' nemzeti tanoda rendezhetése végett a' harmadik osztálybani tanitót eddig a' növendékek által hónapoként fizetett díj helyett, miben bizony sem egyik sem másik részről sok közönet nem volt, a' városi pénztárból évenként bizonyos fizetéssel szándékozik ellátni. Szent a' szándék! mellyha létesülend, ugy egyik legégetőbb szükségünkön segítve leend, melly már régóta égbekiallozott segedelmért, minthogy a' földiek kiálto szavát eddig hallani nem akarták. De erély kell ide is, mert valamint minden jónak, ugy ezen legszentebbnek is lesznek ellenségei, ha más nem, a' kajánság emelendi ellenszótát. Azonban itt erély mellett pénz is kell: azért teljes bizalommal kérdjük: vajjon a' most felállított éjjeli lámpákra fordított költséget, nem lett volna é jobb a' kérdéses tanító fizetésére szánni? urak! az éjjeli és szellemi sötétség közt nagy a' különbség, az elsőnek eloszlásáról gondoskodni, a' másodikról pedig megfélekezni égbekiallobtún lenne, de hisszük: hogy az érd. tanács a' pénztárral rendelén van és pénzhány a' tanoda-rendezésben nem fog gátul szolgálai.

Fiuméből, nov. 7-ül ezeket írják: Ma reggeli kilencz óraker hagyott el bennünket nm. Szechenyi István gr. ur. Feszült vágygyal 's bizalomtelve várak az itteni lakosok e' nagyérdemü hazafit 's ó excja reményeink 's ohajtásinknak nyájás bánásmódja 's a' korkérdések valódiszempontbóli felfogása 's méltánylása által teljes mértékben megfelelt. Már nov. 3-ka estvéjén számos küldöttség 's ehez minden osztályból még számosabban önként csatlakozó egyed kíváná ó excellját utfélben üdvözleni, de ohajtvá várt vendégünk, zivataros szél által tartóztatva, későn, éjféli utáni órában érkezvén, neki csak folyó hó fiken délelőtt tisztelkedtünk. Miután ó exc. a' Pesten 's Fiumében keletkezett ukovár-fiumei két vaspálya-társaság egyesültéről akkor még itten tartózkodott megbízottja a' pesti osztálynak, Kossuth Lajos ur 's az itteni igazgatók által tudósított 's neki mint közvetlen előmozdítójának, ezen egyesülés részéről a' tartozó köszönet kifejeztetett, ó excja ez iránt helyeslést 's tetszését nyilvánítván, további részvétét 's pártfogását e' nagyszerü 's közérdeklü vállalatnak ismételve ígéré. Továbbá még délelőtti órákban a' kormányzó 's több főrendü hivatalnok 's nagykereskedők kíséretében mindenek előtt a' már létező halászgátot 's az ennek folytatában építendő kikötő tervét (mint a' tengeri kereskedés eddig sajnosan nélkülözött legfőbb kellékét) tekinté meg 's mind a' kívánat méltányosságáról, mind a' terv czélzserü a' lapjáról hely színén gyözödt meg. Innen egyéb, a' kikötő-építéssel kapcsolatban levő munkákat, jelesen a' kisebb kereskedőhajók állomására szolgáló Fiumára csatornáját, az Ürményi-piacz tágitatását 's legközelebb e' helyen építendő utca-sor tervét szemlélté meg. Innen a' hazában és külföldön czélzserü működéséről 's a' monarchia hason vállalattal versenyzéséről ismert 's a' bécsi műkiállításon arany érdempénzzel kitüntetett papirgyárát Smith 's Meynier uraknak 's az amerikai mintára készült nagy örölmalmot látogató meg; melly alkalommal az elsőbb vállalat tökéletes kezelése 's Reczina vizének még több nagyszerü gyár-felállításra alkalmas létével kellemesen lepetett meg. Visszatérvén e' napi szemléléseiből, több előlékő társaságában a' tengermeléki kormányzó urnál ebédelt, 's estve a' színházat tisztelé megjelenlével, melly fényesen ki vala világitva, hol ó exciája megjelenlével a' kormányzó páholyában, tisztelkedési versek is osztatának ki. Nov. 5-én ó excja több kereskedési vállalat 's kellekről, jelesen egy nagy hajó-építésről, melly az ő tisztelt nevét viselendi 's homi természetvényekre nézve

az Ozeánon-tuli tartományokkal 's viszont kereskedési üzletet kezdend; de főleg a' Luiza-utnak Fiume város részéről szóba hozott megváltásról értesített 's előlött nézeteit szakismérettel 's némelly részletes dolgokbani igazolással jelenté ki. Utóbb az itteni hajózási iskolát, a' közpénztárkezelést, az 1842-dik törvény következtében véghezvitt 's már tetleg fenálló catastralis rendszert tekinté meg, 's a' közel Abbatiatajára tón kirándulást, hol a' ritka nagyságu babérligetekben 's bájos vidékben gyönyörködött. Estve a' kormányzó által tánczvizigalom volt, mellyben a' köztisztletü vendég késő óraig nyájasmulattott. Nov. 6-án délelőtt ó excellja szelid tavaszidővel a' martinszzai vesztegő-intézetet, a' tersatti frangepáni várat, a' buccarii 's porto-réi kikötőt az ottani várral egyetemben látogató meg, 's egy cs. kir. tengerész hadihajón tért vissza körünkbe; nem sokára faklyás zenével 's mind ekkor, mind később sz. házbani léptekor örömrivalgás 's éljen közt fogadtattott; estve pedig egy tűzlanggal képezett tengeri halászatot élvezett; mellyek után szilárd bizodalmat hagyvan keblünkben hátra, miszerint kereskedésünk 's alapos kívánatink hathatós pártfogóját 's előmozdítóját leszen szerencsénk tisztelni benne, a' városi tisztviselők és számosak által a' határszélég kísérvé, ma reggel tőlünk bucsut vett. Áldás kísérje tisztelt személyét 's közhasznu működését. Bp. H.

Budapesti napló. (Nov. 20-án.) E' hét nemzeti életünk újabb fejleményeinek ünnepléyes nyilvánulásával kezdődött; t. i. az iparvédegyelet mult három napon ülté egy éves léte örömnépeit, mellyre a' haza külvidekben létező képviselői 's baráti özszeeseregelyvén emelék annak nagyszerűségét. Vasárnap estve számos fálya lobogó fényinél két zenekar kísérete mellett tisztelt a' középponti rokonlevü fiatalság Batthyáni Kázmér és Teleki László grófnoknál, mint az említett egyelet elnökéinél; mindkettőt egyegy díszes nemzetiszínü zászlóval, mint haladás jelképevel ajándékozván meg. Az előbbinél Perezel Móricz volt tolnai követ meghatólag szónokolt. Az utóbbi pedig meleg hazafias szobzával annyira elbájolta az ezreket menő sokaságot, miszerint vállakra emellette hordoztatott körül szünni nem akaró, éljen rivalgások közt. Másnap az osztályok zászlóval körületekített megyei teremben, hol a' karzaton számos hölgy foglalt helyet, nagygyűlés tartott, mellyben felolvastatván az eddigi munkákat 's eredményekről számolás, jövőre tettek intézkedése, 's ez alkalommal osztattak egyezsere mind arany, ezüst érdempézek, elismerő oklevelek 's b. jutalmul a' hazai iparkereskedésben, pénzforgalmazás és a' helyföldi készítményekből sugárzó jóllet buzgó előmozdítása által kitünteknek. Ki az iparegyesület zsálkásán e' napokban rendezett hazai gyár- 's iparműkiállítást megtekinté, lehetetlen vala nem örülnie, hogy e' bár nem számoktól pártolt tárvévs kevés idő alatt olly szép eredményt mutat. Hétfőn gyűlés után nemzeti lakoma (egy terütkre 5 p.fttal) tartott az e' czélra költségesen előkészített budai szinkörben mintegy 400 személyre, mellyben, minden tekintetben elmondhatni, hogy magyarok vigadtak, mert benne igen sok édes-késérü elem vegyült özsze; — kedden estve ugyanott tánczvizigalom volt. — Nevezetes irodalmi tüneményre figyelmeztetjük olvasóinkat; most jelentek meg nyomtatásban a' Batthyáni Kázmér gr. által, a' m. gazdasági egyesület bíraskodása mellett 100 és 50 — 50 aranyyal jutalmazott, Robot és Dézma ügyében írt pályamunkák. Szerzőik: Hetényi János, Királyi Pal és Ploetz Ad. If. E' munkák annál inkább igénylik minden honfi figyelmét, mivel a' hazai közbölgőség főtenyezője, földmívelésünk, ügyével foglalkozásunk; a' ügyüttvéve hasznos vezérforralul szolgálának ez ágbeli viszonyaink szerencsésbre irányzásában, minek idejét már előkezedtetnek hisszük, E. hó 17-én ünnepléyesen iktattott oktatószerkébe t. Rupp János ur, királyi egyetemünkben az orvosi rendőrtan ny. rendes tanára; ki tapasztalás által edzett férfiul levén, ezen a' közéletre nézve igen nevezetes, tudományban teljesen betöltendi megérdemelt helyét. — Kénytelenek vagyunk egy nyomos közintézetü visszaélésekre figyelmeztetni az illetőket: színházunknál köztudomás szerint nagyobb közönség serleglésekor két pénzeszedőhelyt szokott nyitnati; egyikkel már gyakran hallánk panaszi, miszerint az ottan kezelő egyed közönségesen előre készített pénzesemővel, mi huszashól tizesből visszajárna, szokta kelégiteni a' jegyvevőket; e' eszmőkák furcsa ügyességgel ugy vannak kiolvasva, hogy egy pár krajczár jobbadán hiányzik, — pótoltatásuk pedig tolakodás, idővesztéség, álszemérem 's b. más akadály miatt majd lehetelenné válik 's mivel illyesmi csekélységért sok nem szívesen perlekedik, vesztéségét azonban mégis érzi, meglehet, hogy e' miatt a' szentezelü intézetütl némileg elkedvetlenül; szükségégesnek láttuk az illető egyedet kérve figyelmeztetni, hogy illy számitással az intézetet 's illetőleg saját becsületét — mi talán csakugyan több az erszénynél — ne károsítsa. — Közéletünkben már nemcsak szerencsétlen flautásokkal, hanem szerencsétlen esolnakszokkal is találkozunk; mult héten egy a' sötétség lényei közé tartozó jó madár, mivel a' hajóhídi átjáráson éfőle lézengőkre nagy vigyázat van, itt át nem illanhatván, egy lopott esolnokon akart átevezni. De az isten keze a' vizen is jár, a' rendőrök t. i. őt megpillantván, szépen hálába került a' szerencsétlen. — Vendéglő vendég nélkül — zerus; e' tét áldozatát esett mult héten egy vendégház, hol a' kopott ezinezetü edények ártalma-

soknak talált annyi mint v magyar kold nemzetes k szombaton n o b s i t o s', e arany pályadi szakaszban, köv. volt:

Haza vázírunk
fr.; rozsnyal
erdélyi arany
kója: 5 fr. 30
36 kr.; szerel
30 fokú bors
gár mázs.: 2
fosztotté: 32
36—54 kr.; 6
lőböré: 4 fr. 4
fr. 30 kr.; bo
kr. — 2 fr. 24
bárányé: 1—
kr.; borzé: 2
— 12 fr.; nem
6 fr. 30 kr. —
kr. — 1 fr. 24
mázs.: 8 fr. 3
fr. 30 kr. — 1
tisztabuza p
20 kr. — 4 fr.
2 fr. 40 kr. —
koriczák: 16
kr.; fűzött ló
65 fr.; rövid
középszerűe
30 kr. — 3 fr.
fr.; nem gér
fr. 30 kr. — 2
— 16 fr.; son
— 22 fr.; sz
— 28 fr.; biv
körömé: 6 —
baes 120 fo
8 fr. — 8 fr. 4
gehogyó má
nem asztalos
nomé: 15 fr.
18 fr. 45 kr.
25 fr.; papr
— 10 fr. 45
kéké: 8 fr. —
magé: 18 —
vad repezer
dermagé: 1
különb. flo
nomé: 80 —
42 — 58 fr.;
rúé: 48—65
— 77 fr.; kö
fr.; bárányg
timárgyapji
kézzel mos
kézzel mos
— 28 fr.; fe
zsiré: 22 —
nyerselye
fr.; szeged
szüksóbé: 10
fr.; elsőren
— 11 fr.; d
— 14 fr.; h
14—18 fr.;
9 fr.; pécsi
harmadren
másodrend
3 — 4 fr.; r
21 fr. 12 k
30 kr.; roz
kaji aszu a
budai vör
kr.; fehér
kr.; kőban
fr.; hegy
kr. — 3 fr.
tes fehér h
14 fr., alk
fr. 15 kr.
kéművek
zepszerü
m. k. első,

Oct
cziai kér
közt leg
leirat. A
irtak, ho
zettel, en
masztó b
dás-vev
elfogadv
ez iránt é
ve — me
csületet

soknak találtván, belőle valamennyi vendég eltszult, mi annyit mint valóságos bukás! — Valaki szatúcsboltját a magyar koldushoz' ezimezé; e' gúny méltóvá teszi őt, hogy nemzetes koldulásra jusson. — Nemzeti szinpadunkon szombaton nov. 22kén bérletszűnéssel adatok először: „Az o b s i t o s' e' folyó évben az igazgatóság által kifizűtt 50 arany pályadíjjal jutalmazott eredeti szinmű népdalokkal 4 szakaszban, írta Kovács Pál. Lefolyt leopoldi vásárunkon köv. volt:

Hozal termékink ára f. eszt. leopoldi vásárunkon: fejér timsó mázs. 7 fr.; ánizs: 10—18 fr.; rozsnai dardányé: 17 fr.; lipitai: 13 fr. 30 kr.—15 fr.; erdélyi aranylété: 14—16 fr.; 20 foku gabnapályinka akója: 5 fr. 30 kr.—8 fr. 48 kr.; törkölyé: 8 fr. 48 kr.—9 fr. 36 kr.; szerémi szilvapályinka: 9 fr. 30 kr.—10 fr. 30 kr.; 30 fokú borsesz foka: 24—26 kr.; természetes körösbogár mázs.: 220—260 fr.; fosztatlan ágyi tollé: 20—73 fr.; fosztotté: 32—110 fr.; pehelyé: 100—165 fr.; iróttoll ezre: 36—54 kr.; ökörbőr párja: 18—26 fr.; tehéné: 14—19 fr.; lóbbéré: 4 fr. 30 kr.—5 fr. 30 kr.; bakbőr: 3 fr. 30 kr.—4 fr. 30 kr.; borjúé: 2 fr. 24 kr.—4 fr. 24 kr.; juhé: 1 fr. 30 kr.—2 fr. 24 kr.; magyar juhé: 1 fr. 30 kr.—2 fr. 48 kr.; bárányé: 1—2 fr.; kecske és gödöllyé: 30—kr.—2 fr. 30 kr.; borzé: 2—3 fr.; rókaé: 3 fr.—4 fr. 12 kr.; farkasé: 3—12 fr.; nemes nyesté: 7 fr. 30 kr.—8 fr. 30 kr.; könyesté: 6 fr. 30 kr.—7 fr. 30 kr.; vadmacskáé 3—4 fr.; feketé: 40 kr.—1 fr. 24 kr.; nyulbőr 100a: 16—24 fr.; köménymag mázs.: 8 fr. 30 kr.—11 fr.; taplóé: 13—26 fr.; halzsír: 17 fr. 30 kr.—18 fr.; sárgítófáé: 3 fr.—4 fr. 30 kr.; bántási tisztabuza pozs. mérője: 3 fr. 36 kr.—4 fr.; egyébtáji: 3 fr. 20 kr.—4 fr.; kétszeresé: 2 fr. 40 kr.—2 fr. 50 kr.; rozsé: 2 fr. 40 kr.—2 fr. 50 kr.; árpáé: 1 fr. 4 kr.—1 fr. 8 kr.; kukoriczáé: 1 fr. 52 kr.—2 fr.; kölesé: 1 fr. 28 kr.—1 fr. 40 kr.; főzött lószőr mázs.: 44—48 fr.; hosszú nyersé: 58—65 fr.; rövidé: 32—38 fr.; finom rongyé: 6 fr.—7 fr. 30 kr.; közepszerűé: 3 fr. 30 kr.—5 fr. 30 kr.; közönségesé: 2 fr. 30 kr.—3 fr. 30 kr.; apatini gerebenzett kenderé: 18—32 fr.; nem gerebenzetté: 8—10 fr.; bántási fehér mézé: 71 fr. 30 kr.—21 fr.; sárgáé: 16—18 fr.; barnáé: 15 fr. 30 kr.—16 fr.; sonkolyosé: 14 fr. 15 kr.—17 fr.; rozsnaié: 19—22 fr.; szarvasszarvé: 28—32 fr.; ökörszarv 100a: 20—28 fr.; bivalyé: 18—24 fr.; tehéné: 10—11 fr.; marhacörömé: 6—8 fr.; szarvascsúé: 4—8 fr.; első rendű ó gubacs 120 fontos köblé: 9 fr.—10 fr. 30 kr.; másodrendűé: 8 fr.—8 fr. 45 kr.; harmadrendűé: 5 fr.—7 fr. 30 kr. bengahogyó mázs.: 12—18 fr.; édes köményé: 12—15 fr.; finom asztalosenyvé: 16 fr. 30 kr.—17 fr. 30 kr.; középfinomé: 15 fr. 30 kr.; vetett repezemagolajé 17 fr. 45 kr.—18 fr. 45 kr.; finomítotté: 19 fr. 30 kr.—22 fr.; lenolajé: 22 25 fr.; paprikáé: 10—12 fr.; fehér hamuzsír: 9 fr. 50 kr.—10 fr. 45 kr.; kékésé: 8 fr. 45 kr.—9 fr. 15 kr.; közöns. kéké: 8 fr.—8 fr. 30 kr.; barackmagé: 20 fr.; luezernamagé: 18—23 fr.; lenmag pozs. mér.: 3 fr.—3 fr. 36 kr.; vad repezemagé: 2 fr.; telié: 3 fr. 52 kr.—4 fr. 24 kr.; kendermagé: 1 fr. 30 kr.—1 fr. 42 kr.; sáfrányé: 38—40 fr.; különös finom egyenyiretű gyapjú mázs.: 116—120 fr.; finomé: 80—103 fr.; középfinomé: 59—78 fr.; közönségesé: 42—58 fr.; egyenyiretű teli finomé: 68—75 fr.; közepszerűé: 48—65 fr.; közönségesé: 39—48 fr.; nyári finomé: 60—77 fr.; közepszerűé: 50—60 fr.; közönségesé 40—48 fr.; báránygyapjúé: 60—125 fr.; bőrgyapjúé: 50—100 fr.; timárgyapjúé: 30—65 fr.; erdélyi zigaráé: 47—50 fr.; kézzel mosott bántásié: 37—42 fr.; usztatotté: 34—40 fr.; kézzel mosott fűrtösé: 26—30 fr.; usztatotté: 25 fr. 30 kr.—28 fr.; feketé: 22—23 fr.; eserhájé: 3 fr. 45 kr.—4 fr.; zsír: 22—24 fr.; vajé: 17—20 fr.; slavonai és bántási nyerselyem faja: 10 fr. 30 kr.—11 fr.; szalonna mázs.: 17 fr.; szegedi szappané: 12 fr. 48 kr.—13 fr. 30 kr.; finom szikósé: 10 fr.—10 fr. 30 kr.; kerü és hegyi dohányé: 10 fr.; elsőrendű tisztamellékié: 12—16 fr.; másodrendűé: 6—11 fr.; debrői elsőrendűé: 14—18 fr.; másodrendűé: 9—14 fr.; harmadrendűé: 6—8 fr.; debreczeni elsőrendűé: 14—18 fr.; másodrendűé: 10—12 fr.; harmadrendűé: 8—9 fr.; pécsi elsőrendűé: 8—9 fr.; másodrendűé: 6—7 fr.; harmadrendűé: 4—5 fr.; szegedi elsőrendűé: 12—14 fr.; másodrendűé: 9—11 fr.; harmadrendűé: 6—8 fr.; tekeresé: 3—4 fr.; nyers fagygyué: 15—16 fr.; olvasztotté: 18—21 fr. 12 kr.; bántásié: 19 fr. 15 kr.; oláhé: 19 fr.—19 fr. 30 kr.; rozsnai és bántásiárga viaszké: 80—83 fr.; tokaji aszu átalagja: 60—120 fr.; ménesi akója: 20—100 fr.; budai vörös ó boré: 4—12 fr.; újé: 2 fr. 12 kr.—2 fr. 36 kr.; fehér óé: 4 fr. 18 kr.—12 fr.; újé: 2 fr. 15 kr.—2 fr. 48 kr.; kőbányai óé: 4 fr. 30 kr.—12 fr.; újé: 2 fr. 30 kr.—3 fr.; hegy melléki vörös és fehér óé: 5—15 fr.; újé: 2 fr. 30 kr.—3 fr. 12 kr.; síkföldi vörös és fehéré: 2 fr.; természetes fehér horkó mázs.: 13—16 fr.; vöröse: 11 fr. 30 kr.—14 fr.; alkana-gyökéré: 6—7 fr.; aszalt szilváé: 5 fr.—5 fr. 15 kr. Jelen vásár eredvényét mind termékekre mind kézművekre nézve, nagybanszintúgy, mint részletben közepszerűvé tehetni. Pest nov. 13kán 1845. Aigner Ferencz m. k. első, és Mitterdorfer János m. k. másodelnök.

G a l l i e z a.

October első 14 napjaiban tartattak a' gallicziai kérelmező országos ülések, mellynek tárgyai közt legnevezetesebb a' birtok-viszonyra vonatkozó leirat. A' mult évi gyűlésből ugyanis a' Rendei felirtak, hogy ő felsége kormánya egyetértvén a' nemzettel, engedné meg, hogy az ország mostani nyomasztó birtok-viszonyból kibontakozva a' szabad adás-vevést léptethesse életbe; ő felsége e' felírást elfogadván két biztost nevezett ki, kik a' rendekkel ez iránt értekezzenek. Mindenekelőtt a' robotra nézve — mellynek összes értéke 120 millió forintra becsültetett — tétettek a' megváltási projectumok, mi-

vel pedig Gallicia szegénysége annyira mindennapi, hogy a' megkivántató robotváltságot sehogy sem bírná letisztázni legnagyobb megerőtetése mellett is, ennél fogva váltság-eszközül munka javasoltatik, mellynek minősége és mennyiségéről a' birtokos és parasztjai közt kötetendő kölcsönös szerződés feladata leend határozni. Egy más feliratban Gallicia rendei felhatalmaztatást kérnek 2 millió frt. kölcsön felvételére a' viz által megkárosultak feleségülhetésére, 1/2 milliónak kamatját a' nemzet fogja biztosítani.

Spanyolország.

Madridból oct. 27éről érkezett levelek szerint a' kormány a' cortes összehívását december végére csakugyan elhatározá, egyszersmind megtevé a' szükséges intézkedéseket az iránt, hogy a' miniszteri párthoz tartozó követek többségben lehessenek. Ezen intézkedés hasonlít ama hadvezér harci tervéhez, ki sátorában jó előre megveriaz ellenséget — papíron, holott ugyanattól a' csatától tönkre zúztatik. Az Eco del Comercio figyelmezteti a' spanyolokat azon visszaélésre, melly ujabb időkben a' francia ezüst pénz irányában lábra kapott; ezek ugyan is magasabban kelnek, mint valódi értékök engedné, ezért az üzerek (speculansok) a' spanyol ezüst pénzt mesterségesen bemazolják, francia körülírással el látják 's eladásul kiviszik Franciaországba, hol minden 5 darab után 2 pct. nyereségök van; ennek következtése tehát, hogy Spanyolországból az ezüst pénz olgygyorsan eltűnik. — Catalónia eddigiostrom-állapotából fölmentetett, miuthogy a' községi tanácsok választása bekövetkezett. Ezen hirt erősíti a' Malagából oct. 22éről irt levél is, melly ekkor szinte felszabadított ottostromállapotából. A' progressisták ébren intézkednek a' tanács-választás iránt, egyébiránt békét még mindig nem remélhetni, mint-hogy annyiféle híreket terjesztgetnek a' nép felzúgatására, minélfogva csak ujabb zavartól tarthatni; így a' tengerészi ügyminister utazása alkalmat adott azon hírközlésre, mintha a' canari szigetek egész tömegestül a' híres Cardero vezérlete alatt felzendültek 's Espartero és az angolok mellett nyilatkoztak volna; ehez teszik még azt is, hogy a' királynő don Carlos idős fiával jegybe lépett. Ezen állhírek már is megtevék hatásukat; mert Valenciában Santa Lucia terén esthajnalok 15 egyed — állítólag özszeesküdt — elfogatvánja' serganosi toronyba vitett; köztük találatik egy orvos, egy sebész, 's egy már gályarabságra ítelt valenciai polgár, a' többi mind idegen; ellenökben a' nyomozásokat megkezdettek. A' Castellano szerint Spanyolország határkatonasága Portugália felé indult, hol lázadási előjelek mutatkoznak.

A' királynő eljegyztetési kérdésében Narvaez az anyakirálynéval kibékült, melly kibékülésnek eredvénye lön, hogy don Francisco infans keresztatyja pater Fulgencio Lopez mély belátásu 's köztiszteletben álló férfi, ki az infans családjára nagy befolyással volt — Madridból száműzetett. Ezen eljárásnak más oka nem lehet, mint az, hogy a' jámbor szerzetes az infansnak Izabella királynővel való összeházásában tetemesen működött. Spanyolország népsége — mellynek számát a' 10 éves polgári háboru meglehetősen lecsapolta, jelenleg számos kivándorlás által is csökkentetik, nevezetesen Murcia, Cartagena, Malaga és Sevillából; közelebb időben 400 asturiai utazott el Habana és Puertorico-ba, 's még többen készülnek őket követni. A' Gaze-ta nov. 1én megjelent számában azon királyi rendelvényt közli, minél fogva a' cortes december 15ére egybehívatik. Ezen congressustól némelleyek sokat, mások igen keveset remélnek, minthogy a' tanácsosok háza egészen njon alakítottat, a' képviselők pedig a' régi tagokból álland, kivéven 45öt, kik ki-halás, vagy kilépés által történt megürülések utján választatnak; melly választások bármiként üszenek ki, a' kormány minden esetre többséget nyerend. — Don Enrique és a' tengerész miniszter közt Cadizban meghasonlás történt, melly által az elsőbbi népszerűség tekintetében nyert. A' minister ugyanis fölleslegesnek tartá a' királyi herceget a' városba érkez-tetkor üdvözleni, ezért a' herceg sem tartá szükség-esnek, hogy azon alkalommal, midőn a' tengerész tisztek a' ministernél tisztelgés végett megjelentek, ő is köztük legyen. Ezen tettet Armero tábornok más-kép teng. minister sérelemkép vevé 's midőn a' Man-zanares brigg parancsnok után tudakozódott, a' vá-laszolónak nem tetszését jelentette ki a' felett, hogy a' parancsnok távol van, azon nyilvános meghagyás-sal, hogy erről az infans tudósíttassék. Kevés napok

mulva a' ministra' kadizi kikötőben állomásozó ha-di hajókat megtekintvén — utóljára csak polgári frakkba öltözött jelent meg Manzanares hajó vizsgálatára is, melly alkalommal őt az infans szinte polgári öltözetben, de még is minden rendjeivel ékesített fogadá, az infans méltósággal beszélt 's a' ministert legnagyobb zavarba ejté azon kijelentése által; ha t. i. a' hajót ministeri megtekintésre méltatná, ő parancsot adott segédeknek, azt megmutatni. A' büszke spanyoloknak ezen maga tartás igen tetszett, 's don Enriquet inkább szeretnék Izabella fér-jének tekinteni, mint az asturiai herceget.

A n g l i a.

„Három nap alatt — így ir a' Globe — három-szor ült össze a' cabinet, 's ugyanannyiszor oszlott szét a' nélkül, hogy a' jelen sürgető körülményekre figyelve az idegen gabna behozatalára nézve igenő vagy tagadó határozat közöltetett volna. A' kormánynak ezen vonakodása kettős alpból világosítható fel, vagy t. i. Peel a' grófságokból érkezett levelek nyomán hitelesen meggyőződött arról, hogy az ezek magtáriban lerakott gabnamennyiség elegendő lesz az után-tudakozódások kielégítésére; vagy pedig közte, és társai közt vélemény meghasonlás történt a' kérdés fölött: vajjon tanácsos é a' gabnatörvényeket megdönteni? E' kérdés feletti ha-tározat még most tehát elhalasztott, míg t. i. vagy a' vélemények inkább egymáshoz simulnak, vagy a' dolgok mostani helyzete kedvezőbb szinben tűnik fel. — A' lordmayor elnöklete alatt tartott dublini polgári közgyűlésben O'Connell több rendbeli levelet olvasott fel különféle vidékekről, mellyekből ki lehet venni, hogy olly grófságokban is, hol eddig a' burgonyametyelisméretlen volt, ezen kórság-valóban kiűtött, ilyenek Mayo, Galway és Kerry grófságok; ekép tehát ez évi élelmi természetvénynak egy e-gész harmada megromlottsága miatt használhatlan lett. O'Connell tudatá: mikép ő haszonbérloinek minden pennyét, mellyet ezek a' közös élelem bevásárlásra fordítani kénytelenek — haszonbéri sillingjeikbe fogja számítani 's hasonló cselekvésre szólított fel egyéb birtokosokat is. Panaszt említett azután az angolok erőködése ellen, miszerint a' közelebb mult hónapban a' gabna nélkülözö Irlandból 16,000 quartert vittek britt grófságokba. E' kórszerű előadás a' jelenvalókat igen meghatá, sorban tetek javaslatokat a' közelgő vész elhárítására 's köztük Henry Grattan, és Leinster herceg terjedelmesen értekeztek a' módok és eszközökrül, mellyeket a' szegényebb néposztály irányában már most foganatban vétetni ajánltak. Oliver admiral látván a' szokatlan részvetést, melly a' jelen voltak részről a' szőnyegen forgó ügy iránt folyvást mutatkozik, indítványozá: hogy — mivel az előtte szólók javaslatai hosszú erőködés után létesíthetők, a' szükség elhárítása pedig rögtön intézkedést kíván: ennélfogva kívánna a' repeal-egylet pénzalapját fordíttatni élelmi szerek bevásárlására a' szegényebb néposztály számára. Alig mondá ki szónok indítványa bezárá szá-vait, midőn a' terem minden oldaláról a' nemtetszés zivataros lármája tört ki, a' hallgatóság teli torok-kal kiáltozá, dobassék ki O'Connell lecsilapítván a' felzudult népkedélyt, egész nyugalommal kérdé: hogy az admiral mennyit fizetett a' repealpénztárba? mert ő jót áll, hogy mind az, mit ide adozott, részére azonnal vissza fog fizettetni (kaczaj minden felől). Másn. hg. Leinster vezérlete alatt a' lordhely-tónál számos tagból álló küldöttség jelent meg — annak a' következő kívánatokat terjesztvén elő: Ir-land minden kikötőji nyitnassanak meg az élelmiszerek vámmentes behozatala végett; a' zab kivitele tiltassék el; a' népnek munka adassék 'stb. 1 millió font sterling vétessék kölcsön, melly öszszegért zá-logba adandók az irlandi erdők 's egyéb ide sorozha-tó jövedelmi források; szorosan tiltassék meg a' ga-bonából sert és pályinkát égetni. A' helytartó válasza még nem tudatik. — Tipperary grófságban Nenagh mellett Clarke nevezetű gazdag birtokos, ki legin-kább haszonbérloji iránti kegyetlenségéről volt is-méretes, november első napján agyonlövetett fényes nappal. — Az Examiner szerint mig Európában terv-ről gondolkodnak a' szaktudósok: miként lehetne az atlanti Óceánt a' csendes tengerrel öszszekötöni? melly célra részint csatornát, részint vaspályát a' kopár Tehuantepe sivatagain át tetemes költséggel javasolnak: addig az amerikaiak ezen kívánatos ösz-szeköttetés legegyszerűbb módját fedezék fel; sze-rintök ugyanis Amazon folyam atlanti tengerbe öm-lésétől kezdve egész Limáig Peruban hajózható,

